

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

אוספי טבע וגני חיות - 71154

תאריך עדכון אחרון 04-11-2025

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מדעי בעלי החיים והווטרינריה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2026

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: אנגלית

קמפוס: רחובות

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' גילה כחילה בר-גל

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: gila.kahila@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום

מורי הקורס:

פרופ גילה כחילה-ברגל,
ד"ר אפרת גביש-רגב,
פרופ רבקה רבינוביץ,
ד"ר נועם ורנר

תאור כללי של הקורס:

משחר ההיסטוריה קיים קשר מיוחד בין האדם ובעלי החיים. ההתפתחות האנושית ובעיקר תהליכי העיור הובילו לשינויים סביבתיים, פגיעה במערכות האקולוגיות, הרס בתי גידול וצמצום המגוון הביולוגי. האוספים הביולוגיים והפלאונטולוגיים באוניברסיטה העברית וגן החיות התנכ"י בירושלים כוללים מגוון ייחודי של חי וצומח מהמזרח התיכון ומהימים הסמוכים אליו ומהווים עדות לקשר בין האדם ובעלי החיים. אוספי הטבע באוניברסיטה העברית מהווים אבן דרך בחקר השינוי האבולוציוני והמגוון הביולוגי בדרום הלבנט. בה בעת הם מהווים מקור חשוב בהגברת המודעות של הקהל הרחב ושל הקהילה המדעית לחשיבות המגוון הביולוגי ושמירת הטבע. גן החיות התנכ"י בירושלים מהווה אוסף חי המייצג את המגוון הביולוגי בארץ ובעולם. בנוסף להצגתם של בעלי החיים לציבור, גן החיות גם משמש כגרעין רבייה ובית גידול מוגן עבור מיני הבר ובעיקר עבור מינים המצויים בסכנת הכחדה. הקורס עוסק בחשיבות אוספי טבע וגני חיות לשמירת טבע, ובהיבטים מדעיים וחברתיים של אוספי הטבע וגני החיות.

מטרות הקורס:

הסטודנטים יכירו את הרציונל העומד מאחורי אוספי טבע וגני חיות לאורך ההיסטוריה ואת השינויים התפיסתיים שחלו בניהולם ובמטרותיהם במאה השנים האחרונות ובעשורים האחרונים בפרט בדגש על ההקשר המדעי. הסטודנטים יכירו בחשיבותם של אוספי טבע וגני חיות בהיבט המדעי של חקר המגוון הביולוגי, שמירת טבע וחינוך.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיום הקורס הסטודנטים יבינו את חשיבות הטקסונומיה כמדע בסיסי חיוני לקיום מחקר מעשי בתחומי שמירת טבע ומגוון ביולוגי. הסטודנטים ילמדו מהו מחקר מבוסס-אוספים ועל תרומתו הרחבה למדעי החיים. הסטודנטים יכירו סוגיות בנושא שמירת טבע וחקר המגוון הביולוגי אשר מובאות לפתחם של אוספי טבע וגני חיות ויקבלו כלים לקבל החלטות מושכלות בנושא ניהול מחקר מדעי מבוסס אוספים וניהול מחקרי שמירת טבע בגני חיות.

דרישות נוכחות (%) :
100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות וסיורים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

יום 1: מושג המין בהיבט אוספיים וגני חיות, טקסונומיה גבוהה של בע"ח, אקולוגיה וגנטיקה של אוכלוסיות ושמירת טבע, אוצרות וניהול אוספיים טבע.

יום 2: היסטוריה של גני חיות ואוספיים טבע, אתיקה, שמירת טבע בפועל, חינוך בגני חיות ואוספיים.

יום 3: סיור בגן החיות התנכ"י והאקווריום, מחקר בגני חיות.

יום 4: מינים פולשים, מחקר באוספיים, יתרונות וחסרונות בגני חיות ואוספיים, סיור באוספיים.

חומר חובה לקריאה:

- Frankham, Ballou, Dudash, Eldridge, Fenster, Lacy, Mendelson, Porton, Ralls, and Ryder. 2012. Implications of different species concepts for conserving biodiversity.

- Hoage, Roskell, and Mansour. 1996. Menageries and Zoos to 1900. In: *New Worlds, New Animals: From Menagerie to Zoological Park in the Nineteenth Century*. Eds.

Hoage and Deiss. Baltimore: Johns Hopkins University Press

- Miller, Conway, Reading, Wemmer, Wildt, Kleiman, Monfort, Rabinowitz, Armstrong, and Hutchins. 2004. *Evaluating the Conservation Mission of Zoos, Aquariums, Botanical Gardens, and Natural History Museums*.

- Schindel and Cook. 2018. *The next generation of natural history collections*.

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי:

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 85 %
מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות
10 %
נוכחות / השתתפות בסיור 5 %

מידע נוסף / הערות:

הקורס הוא קורס מרכזי שיתקיים בקמפוס א.י. ספרא, גבעת רם בירושלים בחופשת סמסטר א. החל ראשון ה 1 בפברואר 2026 ועד (כולל) 4 בפברואר 2026. בשעות 9:00-17:00.